

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona ..... 1 pesseta trimestre
Fora - ..... 1'25 id. id.
Estranger ..... 1'50 id. id.
Un número 10 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
CORT-REAL 7-1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS
Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin
á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 4.er

Diumenge 21 de Mars de 1897

Núm. 153

AL POBLE CATALÁ

Las disposicions gubernativas que s' han pres contra publicacions y associacions catalanistas, obligan á aquesta Junta Permanent, representant directa de totas ellas, á dirigir-se al poble catalá á fi d' orientarlo respecte dels procediments de que som víctimas, protestant á la vegada de las suposicions calumniosas ab que conscientment se 'ns pretén combatre.

Tenim dret á la vida. Y tenim dret á la vida, perque viu Catalunya. Perque 'ns guía la honradesa y un amor gran al nostre país, tenim dret al respecte de tots los partits y de tots los governs d' Espanya. En tots los païssos del mon es legal la propaganda que en aquest fem nosaltres: en tots ells se camina cap al plantejament del regionalisme Y no s' ha de quedar encerra, no, la Espanya. Hi treballém nosaltres, hi treballan altrás regions del nord de la Península é hi treballa 'l govern actual, aixecant com á salvació extrema pera las Antillas espanyolas la nostra bandera d' autonomia; si be l' estarne nosaltres convensuts y 'l persuadirne als altres pera portarla demá á la práctica, no haurá costat una gota de sanch ni una llágrima, y rius y mars de sanch y de llágrimas s' han vessat avans de que 's convensés de la seva bondat lo govern d' Espanya.

May lo catalanisme ha treballat á l' ombra pera arribar á la realisació dels seus ideals. Defensor dels principis honrats que sustenta, ben clars y á la llum del sol los va exposar á la Reyna Regent de Espanya en sa vinguda á Barcelona y ben clars y concretament los va donar al país en la Assamblea de Manresa de 1892.

Com allavors diguérem, enteném avuy que han de quedar á càrrech del poder central del Estat espanyol las relacions internacionals, l' exercit de mar y terra, las relacions econòmicas d' Espanya ab los demés païssos, la construcció d' obras públicas de carácter general, la resolució de totas las cuestiones y conflictes inter-regionals y la formació del pressupost anyal de gastos, al que deurán contribuir las regions á proporció de sa riquesa; tot ab la organisació corresponent y adecuada.

Pero enteném que correspón al poder regional lo régimen intern de Catalunya, y que ha de constituhirse aquesta mantenint lo temperament expansiu de sa llegislació y segons sas necessitats y son modo de ser.

En consecuencia, volém la llengua catalana ab carácter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin càrrechs públichs: volém Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sino tot quan se refereixi á la organisació interior de nostra terra: volém que catalans sian los jutjes y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causas: volém ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exercit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forsose presti servey tantsols dintre de Catalunya.

Aquest es nostre catalanisme dintre d' Espanya; aquest es lo nostre regionalisme dins de Catalunya. Aixó es lo que volém; per aixó aném; á n' aixó arribarém á no trigar gayre.

La nostra propaganda no es d' odi á cap de las regions espanyolas. Nosaltres combatém al centralisme ab sos governs de vells y ab sos partits d' ideas vellas. Y la propaganda la fem dintre de la legalitat.

A partits polítichs y á doctrinas socials que van contra de cosas é institucions que 's tenen per fonamentals en l' Estat espanyol, se 'ls concedeix—y no ho censurém—una llibertat y expansió complertas. Y á nosaltres, que molt lluny de combatre aquellas cosas, defensém institucions venerandas que han conservat, com en cap més part d' Espanya, la casa y la família, no sols se 'ns nega aquella llibertat, sino que se 'ns nega aprofitant la suspensió de garantias contitucionals que, segons paraulas de la mateixa ley, las autoritats de Barcelona proposaren tan sols «com á mida indispensable pera perseguir, ab bon éxit, als autors del sagnant atentat» comés fa un any en las circunstancias més execrables.

Hem esplicat lo qué defensém y la manera com se 'ns combat. De tot ne protestém devant del país y esperém que 'l poble catatá aplaudirá las nostras ideas y participará dels nostres sentiments.

Barcelona 16 de Mars de 1897.

Per la Junta Permanent de la «Unió Catalanista»

Lo President:

ANTONI SUÑOL

Lo Secretari:

LLUIS MARSANS

SECCIÓ GENERAL

JUSTICIA

Lo Missatge dirigit al Rey de Grecia per gran nombre d' entitats y periódichs de Catalunya ha tingut lo privilegi d' irritar y traure de test á tots los qui á Espanya, perque usufructuan l' organisació actual del Estat Espanyol, tenen també la pretensió de representar exclusivament la patria. Dels seus insults no 'n fem cap cas, ni 'ls contestém, p' rque no ho merexen. A les seves rahons les contestarém quan les donguin.

Pero no es axó lo que 'ns ha posat la ploma á la ma, ni lo que 'ns obliga á n' aquestes planes á reclamar justicia.

Es lo fet de que la autoritat pública negui á la agrupació catalanista l' us dels drets que la Constitució regoneix y dona á tots los ciutadans espanyols, lo dret de manifestar y propagar pacíficament les seves ideas polítiques per escrit y de paraula ab subgecció á les lleys.

A Barcelona s' ha suspés per orde governativa, la publicació dels periódichs *La Renaizensa* y *Lo Regionalista* y á Sabadell la celebració de la reunió pública

convocada pel «Centre Catalá» d' aquella ciutat pera donar compte de dit Missatge y fer un acte d' adhesió al mateix.

Es veritat que la provincia de Barcelona se troba en estat escepcional y que la autoritat té avuy en ella atribucions que no té en les altres provincies: pero aquesta es precisament la causa en que 's funda la nostra queixa, la nostra reclamació.

En que l' autoritat hagi usat d' aquestes atribucions pera aplicarles á entitats catalanistas, en que hagi fet víctima á la agrupació catalanista d' aquestes lleys d' excepció.

A Barcelona mateix, densá que vigeix en aquella provincia la suspensió de les garantias constitucionals, s' han celebrat reunions per quasi tots los partits polítichs d' oposició, inclosos los antimonárquichs y los antidinástichs, y 'ls periódichs d' aquestes agrupacions polítiques escriuen lo que creuen convenient á la propaganda y extensió dels seus principis, y, fins ara, no se 'ls hi ha posat cap obstacle en virtut de la ley d' orde públich. Los únichs á qui aquesta ley s' ha aplicat son los catalanistas.

¿Es que 'ls catalanistas han realisat algun acte perillós pera l' orde públich? ¿Es que amenssan axecarse ab armas? ¿Es que han fet altra cosa que manifestar per escrit les seves opinions y les seves aspiracions?

Desde ara, y sense cap por d' equivocarnos, podém afirmar lo contrari.

¿Es que en la manifestació d' aquestes opinions y aspiracions han anat més enllá de lo que les lleys permeten? Per axó hi ha 'l dret comú, los tribunals de justicia.

¿En que, donchs, se pot fundar la aplicació á n' ells, y no més que á n' ells, de la ley d' orde públich? ¿Es que 's considera ilícita la propaganda regionalista? ¿Es que 'ls regionalistas, 'ls catalanistas están esclous del dret comú? ¿Es que se 'ls hi volen negar los drets que la constitució regoneix á tots los espanyols y que 's respectan á totes les altres agrupacions polítiques?

Si es axís que 's digni clar.

Lo catalanisme ha obrat sempre á la llum del die. Te consignats los principis fonamentals de son credo polítich en les diferents Assamblees qu' ha celebrat; los seus medis d' acció son la propaganda y 'l convenciment que procura infiltrar de la bondat de les seves doctrines; la seva aspiració es regenerar á Espanya retornantli la organisació secular que, respectant los drets de totes les entitats naturals que la composan, despertí y aviví totes les energies, totes les aptituds, agermanant á tots los pobles espanyols y 'ls llibertí de l' ensopiment, de la decadencia afrentosa á que 'ls ha

portat una política egoista, interessada, plena de susceptibilitats y de misèries.

Aquest es nostre delict.

No demanem favor: reclamem justícia, l'igualtat davant de la llei.

JOAQUIM BOTET Y SISÓ.

Lo catalanisme perseguit

Lo govern de Madrid ha comensat una furiosa persecució en contra 'l catalanisme. Les iras que aquella gent guardan envers nosaltres, mal encubertes fins ara per un simulat despreci, han esclatat de sopte mostrant-se en tota sa feresa.

¿Y perquè aquest enfado dels governants? ¿Per quin motiu han dirigit sos atacs contra 'l catalanisme únicament? ¿Que per ventura aquest s'ha posat de poch temps ensà en una actitud amenassadora que pogués escusar las mides adoptades pel govern central? No. Los periódichs catalanistes qu'han sigut suspesos, no feyan més que proclamar—ab talent y valentia, aixó sí—los nostres ideals. No parlavan, com los carlins, de batallóns y partides á punt d'alsarse; no amenassavan ab la revolució, com los republicans: no feyan més que anar registrant en ses planes tots los disbarats que 's cometien ab lo pretext de governar, y comentarlos segons lo sentit del poble honrat, ab lo modo de pensar que té tota la gent que treballa y paga, y es menysprehuada per aquells que viuen de lo qu'ella 'ls hi dona, y mor miserablement per conservar la menjadora á quatre polítics d'ofici.

Es á dir, aquells periódichs, sobre tot *La Renaixensa*, cantavan cada día las veritats en clar y catalá llenguatge, y aixó no ho han pogut soportar més los que 'ns governan.

Pot ser, en espera d'aconteixements desastrosos per aquest infelís Estat, han volgut los que manen, tancar la boca d'aquells que no 's mossegan la llengua per posar las cosas en son lloch, dirigir los cárrechs á qui 'ls merexi y obrir los ulls de tothom sobre la nostre trista situació.

Pot ser també han cregut que suspenguent la publicació dels periódichs y negant lo permís per publicar, sen d'altres, s'acabarian los catalanistes, creyent que la continua predicació dels periódichs feya 'ls prosélits. En axó s'equivocan. Vull dir que com que les idees esposades pels periódichs suprimits son les de tots los catalanistes, y aquets les professen no en virtut solsament de la propaganda dels periódichs, sino porque elles son l'expressió, l resultat d'una serie de reflexions y d'un conjunt de sentiments, que s'ha fet y ha sentit cada catalanista de per si, les idees se mantindrán fermes, porque estan arrelades fonament en los caps y en los cors, y no 's cambiarán, no s' esborrarán per més que no les poguém veure defensades en lletres de motillo per los nostres il·lustrats companys de Barcelona.

L'ideal catalanista gosa d'una vitalitat potentíssima per la bondat y fortaleza dels principis en que 's fonamenta. La Justícia es la gran base de les nostres aspiracions, porque proclamem la norma de donar á cada hu lo que sia seu, y per consegüent volem que se 'ns regoneixi lo qu' es ben nostre. Volem que cada nacionalitat, cada poble ab personalitat propia, característica, governi sos interessos com millor li aparegui. Volém que la nostra Catalunya que te una personalitat ben seua, un lloch ben determinat dintre 'l concert dels pobles, pugui mostrar lliurement la seva fesomia social. Volem que aquesta Catalunya treballadora, intel·ligent é ilustrada, no hagi d'estar sotmesa baix lo jou vergonyós y 'l domini despòtich de ningú. Volém que 'l govern del poble sia un cárrech honorós que aquest imposi als ciutadans més dignes y capassos y no un medi de viure á costes del país.

Les nostres aspiracions son, donchs, ben justes, pero, además, la voluntat de Deu es la guia de la nostra voluntat. Nosaltres respectant lo que Deu ha fet, les varietats en qu' Ell ab sa alta sabiduria ha volgut dividir á la humanitat, nos sometém á son voler soberá y á ell volem acomodar l'organització política y social dels pobles.

Hi ha més encare. La ciencia está de nostra part. La Historia llegítima y justifica les nostres aspiracions, y 'ls més moderns avenços de les ciencias socials proclaman l'excelencia dels nostres principis.

L'Art també 'ns fa companyia. Totes les manifestacions artístiques s'amparen dessota 'l mantell esplendorós del nostre renaixement: una d'elles, la Literatura, ha sigut la guspira qu'ha fet encendre aquest foc sagrat del catalanisme. Tots los devots que te la santa Bellesa en la nostra terra, están ab nosaltres.

¿Que més podém desitjar per fer viable y potent la

nostra Idea, si 'ls elements que la nodreixen son tot lo que hi ha de bo, de sant, de just de veritable y de bell en la naturalesa humana y en la humana societat?

¿Com hem de temer los atacs d'un enemich agnitsant si posehim tals elements y á més d'aquests, un altre que naix en lo cor mateix del home y creix y s'avalora quan ve acompanyat dels altres indicats. Me refereixo á la conciencia de la nostra personalitat nacional, á n'aquest sentiment d'amor intens á Catalunya, á n'aquest sentiment que, en circumstancies com les d'avuy, surt ab forsa de dintre nostre, y dominant completament la nostra naturalesa, avassalla 'ls demés afectes de l'ánima, y 'ns fa estimar als nostres germans de la familia social com als de la nostra familia doméstica... Me refereixo al sant amor de Patria, que no es per cert aquell fingit sentiment, fals com un art acadèmic, artificial com flors de paper, antiartístich com les garlandes de les festes de barri, sech y cantellut com un expedient administratiu, que s'agrada d'una música selvatge de bombos y platerets; sino aquell veritable sentiment, natural y espontani, bell com les flors primaverals dels nostres camps, fort com los roures de les nostres montanyes, intencament commovedor de l'ánima com les notes de la sardana y les tonades de les cançons populars...

Tot aixó constitueix la forsa del catalanisme, contra la qual res hi pot fer la persecució que 'ns amenaça. Al contrari, ella 'ns ajudarà. Sabian ja que la persecució en lloch d'ofegar les causas patriótiques les aviva, y, per lo que veiem fins ara, no ha fallat aquesta regla en lo nostre cas. La part indiferent del poble catalá y fins molts qu'eran enemichs nostres, prenen la persecució contra 'l catalanisme, com lo que realment es, com una ofensa á Catalunya.

Los diaris de Madrid se desfogan ab insults los més baixos y cínicis, y 'ls de Barcelona fins los qu'eran enemichs del catalanisme, reben l'insult dirigit á *La Renaixensa* com fet á ells y 'l tornan ab lo merescut despreci á n'aquella gent descendenta genuina d'aquells que acompanyavan á n' en Ferrán d'Antequera quan va entrar á Barcelona los mateixos que al conduhir cap á la presó al Comte d'Urgell, fortament lligat, l'abofetjaven y 'l insultavan ab mots que no puch transcriure y que per cert, encare 's conservan en la seva armoniosa llengua.

Ja hem escrit prou. Pero abans de posar punt final á n'aquestes mal escrites pero sinceres ratlles, saludem ab tota la efusió del nostre cor, ab afecte germanivol, als nostres estimats é il·lustrats companys de Barcelona que sofreixen los perjudicis de la ira gubernamental y 'ls felicitem per la honra d'esser perseguits per son amor á Catalunya. Axó es la millor prova de qu'eran dignes defensors de la nostra.

¡Visca Catalunya!

IGNASI PRIM DE BALLE.

La rahó de la forsa

La experiencia nos ha demostrat sempre que l'home que s'humilla ab los forts, es orgullós y despota ab los pe'its, aixís es que no 'ns ha sorprés la conducta observada per lo govern de n Cánovas, porque creyam que era capás de atropellar las llibertats individuals qui cedeix á las exigencias dels poderosos: pero lo que no podiam suposar, lo que era lluny de nostra manera de veure, es la conducta observada pels periódichs, en lo que atany á la supressió de las publicacions que professan la idea catalanista en la capital del Principat.

¿Alabar la conducta d'un govern que priva á ciutadans espanyols de emetre lliurement las ideas, es digne solzament de periódichs mercenaris, adoradors, no de cap idea de pau y prosperitat pel país, sino, de la miserable ambició de proporcionar-se un lucro, encare que sigue sacrificant, lo benestar de la patria, y dels ciutadans.

Que se aplaudeixi la suspensió de periódichs quant aquets, en mitj de las desgracias de la patria, induheixen á un general cualsevol á sublevar las tropas porque proclamin una altre dinastia; se compren: que se suprimeixin los periódichs quant cridan la gent á las armas para sostenir seuse profit; una guerra de cinch anys; se compren: que igual conducta se segueixi ab los que fundá la república, para fer axecar barricas; també se compren: pero no se compren que mentres lo govern camina per la carretera del precipici la premsa mercenaria tingue tanta debilitat per atacar y maltractar á la entitat que per medi de la premsa, demana á aquest govern, compte de

sa conducta, despues d'haberli demostrat, que ab política arruina y desacredita aquesta desvalguda nació

Ja sabem de sobras, que cap partit polítich té la virtut de ser franch en aquest assumpto, porque encara que no sigue més que per l'agrahiment que ha de tenir del govern que li ha tolerat semblants manifestacions, deu haber de tenir en compte lo perjudici material que sofriria si seguis la mateixa sort de *La Renaixensa*.

Y per altre part, tothom recorda que ningú 'ls hi va dir res, quant feyan propaganda per la desamortisació: per la violació dels convents, per lo fusellament de gent del poble, per la filtracions de benedictins comuns, y per la seguretat individual garantida per la partida de la porra; y axó es molt d'agrahir, y ara ho recompensan als governs ajudantlos á perseguir á las associacions que de bona fé no han fet més que treballar per la prosperitat de la patria, y senyalar lo mal camí per hont se 'ns conduheix.

Y per aixó, la premsa cortesana, nos tracta d'inximples y de criaturas!

La premsa que tals calificatius nos ha donat é aquella que ven la tranquil·litat del país y sacrifica l'honra d'un Estat, no més porque pugue prosperar la dominació de un home, no de una idea: los partidaris de un il·lustrat gefe, ho sacrificarian tot per conservar á son idol en la direcció de la cosa pública; porque ab ell hi van inherents, las influencias, subvencions y destinos á que 's fan merexedors per semblant conducta: altra tan, y de vegades pitjor, succeheix al quasi tots los partits polítichs que aspiran al govern del poble: aquestos son los bons; los que per l'home sacrifican la patria y ab ella la sanch de sos fills.

Nosaltres, los catalanistas, professant una idea coneguda de sobras per tots los paissos civilisats; y que demostra ignorar la premsa centralista sense aspiracions á conquistar cap destino retribuít per l'Estat; que en política portem la vanguardia del moviment actual; que en lletres nos havem posat al nivell del moviment contemporani; que en arts, ciencias é industrias, havem arribat allá ahont no arribaràn de molt de temps los qui 'ns tractan de ignorants: nosaltres, los catalanistas que hem dat probas, y n'estém donant cada día, que sols nos inspira lo veritable amor á la nostra terra, cosa dúptosa en qui 'n m'oteja de atipatriótichs; nosaltres som los dolents porque sacrificuém al home, sigue qui sigue, per lo benestar y prosperitat de nostre estimada Catalunya.

Y porque los arguments de la llógica, no han pogut bastar per combatre la idea catalanista, porque la premsa assalariada ó conjurada, no ha tingut habilitat ni medis para combatre nostra propaganda pacífica; lo govern, que ab nom de llibertat ha cridat al poble porque l'ajudés á pujar als alts empleos de la política; aquest govern ha vingut á dirnos, que, per nosaltres, los catalans, no hi ha llibertat, no hi ha llengua, ni hi ha patria, y que no 'ns queda més remey que sufrir y aguantar.

Y 'ls periódichs liberals ho aplaudexen: y encara alguns aconsellan al govern que sigue més estremat, fins arribar al desterro ó á lo que sigue més convenient para acabar la rassa.

Pero no hi fa res: Quan una idea fermenta y creix y se encomana de generació en generació; la idea es bona: Contra d'ella no prevaleixerán las violentas disposicions de nostres enemichs; y tartó de lluny podrem dir ben clar y catalá, lo que ara fá tanta bardsarda als centralistas: Que sigue Catalunya no més pels catalans.

PERE DE PALOL

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del 17 Mars.—(2.ª convocatoria)—Presidits pel Sr. Alcalde 9 concejals prengueren, los següents acorts llegida que fou y aprobada la acta anterior:

Aprobar comptes per valor de 1,107'75 pessetas.

Deixar sobre la taula una instancia de D. Domingo Mas reclusa lo dot de 500 ptas. que, com á fill de voluntari mobilisat á pasada guerra civil, li corresponen per acort del Ajuntament en la sessió del 7 y 23 de Mars de 1896.

Adjudicar lo concurs obert para la colocació de ceras en la plassa del Marqués de Camps á D. Lluis Auguet per 1295 ptas.

Aprobar lo pressuposit de las obras que deuen ferse en lo local de la escola de noyes de la Plassa del Oli, que importa 180 pessetas.

Agrahir la invitació feta al Ajuntament pels amos del Café taurant de la Devesa, para l'acte de la inauguració del mateix.

Continuar las obras del excorxador fins á invertir la quantitat consignada.

Passar a la Comissió corresponent la proposició del Sr. Prat insistint en la necessitat de construir una barana en la plassa de San Pere.

Igualar lo sou als veterinaris municipals Srs. Guinbertat y Roura.

Tant bon punt s'enterà lo «Centre Catalanista de Gerona y sa comarca» de la violenta disposició de que han sigut víctimes los nostres companys de causa *La Renaxensa* y *Lo Regionalista* que s'publican é Barcelona, los hi envià per conducte del president de «La Unió Catalanista» la expressió de la seva indignació y de las simpaties que li merexen, oferint son concurs en lo que sia menester y posant á ses ordres las planes de LO GERONÉS.

També 'l Centre rebé, y contestà desseguida ab fonda gratitud, una comunicació del «Centre Federalista de Gerona» en que li manifesta lo sentiment ab que ha vist la supressió d'aquells periódichs per las autoritats centralistas, li expressa la seva simpatia y bonà amistat y ofereix son concurs pera protestar y fer pública la indignació que aytals disposicions «han produhit en l'ànima de tot bon fill de nostre estimada Catalunya».

La opinió de Gerona en general, fins la d'aquelles persones més allunyades de les nostres ideas no s'amagan de censurar dispoicions que per lo excesives y extemporànies repugnan á tota conciencia recta, y revelan y una animositat que fereix los nobles sentiments de tots los qui tenen á honra l'haver nascut en terra catalana.

De lo que ab aquest motiu han dit contra nosaltres los periódichs representants á Madrid dels partits centralistas no tenim avuy temps de parlarne: ho farém ab més espay y conexement de causa en altre número. Basti dir que han aumeat ab sos comentaris la violencia empleada y que son llenguatge es insultant y provocador.

—La vigília de Sant Joseph, arribà á Gerona l'Ílhm. Senyor D. Joseph Morgades y Gili, Bisbe de Vich, restaurador del Monastir de Ripoll, y gran amador de les glorias catalanas. La Junta Directiva del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca» y bon número de socis del Centre, passaren á oferirli lo testimoni sos respectes y de la seva consideració.

—Lo Comitè de Catalunya pera la Exposició universal de Brusselas de 1897 nos ha remés un extracte dels articles del Reglament que regeix per dit Certamen. Los que desitjin exposar allí sos productes poden dirjirse al President del Comitè, Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, Porta ferrissa, 21, Barcelona.

—Agrahim á la Junta Directiva del Club velocipedista la invitació que ens ha enviat pel concert que tindrà lloch avuy en sos salons.

—En lo concert que tindrà lloch avuy á las 9 del vespre en los Salons del «Centre Catalanista» s'executará lo següent programa:

1. ^a	«Las Zapatillas», Mazurka	Chueca
2. ^a	«Paragraph», Overture	Suppé
3. ^a	«Scherzo»	Frigola
4. ^a	«Gli Ugonotti» Fantasia	Meyerber
5. ^a	«Gavota»	Bolzoni
6. ^a	Pas doble de la sarsuela La Marcha de Cádiz	Valverde

—Nostre amich D. Gaspar Gonzalez, cunyat de nostre company D. Pere de Palol, ha tingut la desgracia de veure morir després de llarga malaltia, á un hermos nen de tres anys. Acompanyém á nostre amich en lo sentiment.

—Per excés d'original dexém pel número vinent algunas de las noticias que teniam preparadas.

—FIRAS Y FESTAS.—Firas.—Dia 25, Arbucias y La Escala.

—J. LLINÁS Y C.^a—BANQUERS.—Ciudadans, 16.—Compran ab benefici cupons d'Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Borsa. Obran compte, corrents ab interés.

—CASA D'ESTALVIS DE GERONA.—Ciudadans 16, y Llebre, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta.—S'admeten los dilluns, dijous y dissabtes de 9 á 1 y 'ts diumenges de 10 á 12.

Pera les devolucions los matexos dies y hores.—Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

VARIETATS

LO PROCES DE JESUCRIST (1)

Lo dret d'un hebreu anava compendiat en aquestos dos mots: *judicare et judicari*, jutjar y ser jutjat. Es á dir, que ningú podia ser condemnat sino en virtut d'un judici, y

que cada hu hera criat á judicar á tots los altres. Una que altre excepció d'aquest principi no invalida la regla general.

En negocis d'interés privat, cada una de las parts s'eleigia un jutje y aquestos dos un ters. Quan versava la qüestió sobre «la interpretació d'una llei» passava á la assamblea dels ancians y d'allí al gran consell de Jerusalém. Tota ciutat que contava ab una població de mes de cent vint families constituía una reduhida assamblea de vint y tres membres, que era la que conexia dels negocis criminals.

Las expressions tant sovint usadas en la llei mosaica, de *mortrá, será separat del poble*, poden tenir tres significats molt diferents, que s'contonen, empero, moltes vegadas. Indican tals paraulas la mort penal, la mort civil y la mort prematura que amenassa naturalment á tothom qui se separa de las regions útils al poble y á si mateix. La mort civil era lo darrer grau de la separació ó «escunicació» y s'imposava com á pena judicial per la assamblea del jutjes. Hi havia tres graus d'«escunicació» que podenequipararse als que trovém en los códichs moderns ab las denominacions de cadena perpétua, cadena temporal y penas correccionals: pero la escunicació hebrea tenia la ventatja de que may feya perdre la esperansa de recuperar la primera posició, ó diguemho aixís, de la rehabilitació completa.

Los juriconsults ebreus han hemtit sobre la pena de mort opinions que mereixen ser citadas: «Un tribunal que condemna á mort» una vegada en set anys «pot calificarse de «sanguinari.» «Mereix aquesta calificació, diu lo doctor Eliazar, quan profereix una sentència aixís, un colp en setanta anys.» «Si haguessém estat membres del tribunal superior, afegixen los doctors Triphon y Akiba, may hauriam condemnat á mort á ningú.» Simeon, fill de Gamaliel, los hi responia: «¿Y aixó no haguera estat un abús? ¿No vos haguera deturat la consideració de que 'ls crims se multipliquessen en Israel?»

Tot lo procediment del *Pantateucus* en materia criminal estriba en tres reglas que poden resumirse aixís: publicitat en los debats, llibertat completa en la defensa per al acusat, garantias contra 'ls inconvenients de la declaració dels testimonis. Segons lo test hebreu, un sol testimoni no val y es precis que dos ó tres al menys afirman lo fet. Lo testimoni que denunciés á algú havia de prestar jurament de que deya veritat; allavors los jutjes s'informavan ab exactitud y diligencia del fet denunciat y si per cas s'averiguava que aquell era testimoni fals se li imposava la pena á que ab sa delació havia esposat al altre.

Los debats entre l'acusador y l'acusat tenian lloch davant de tota la assamblea del poble. Quan un havia sigut condemnat á mort, los testimonis causa de la sentència, havian de donarli lo primer colp, pera que aixís afegissen lo darrer grau de certitud á la veritat de llurs deposicions. Aixís s'esplican aquellas conegudas paraulas: «Que li tire la primera pedra lo primer que d'entre vosaltres sia innocent.»

En la práctica la aplicació d'estas reglas se feya de la següent manera: lo dia assenyalat per al judici los algutzirs feyan compareixe al individu acusat. Al costat dels ancians del poble, pero en lloch inferior, s'asseyen los anomenats «auditors ó candidats» que seguian ab regularitat las sessions del consell. Se llegian las peggas del proces y cridats successivament los testimonis citats al efecte.

Lo president los hi dirigia á cada hu la següent exhortació: «No volem que 'ns digas lo que sápigas no mes que per conjecturas ó veu pública; reflexiona que pesa dessobre teu una grave responsabilitat y que no s'tracta aquí d'un assumpto de diners, hont pot repararse ó indemnizarse qualsevol perjudici. Si ta declaració fa que injustament se condemne al acusat, sobre ton cap caurá sa sang y la sang de tota sa descendencia. Deu te 'n demanará conte com ne demaná á Caín de la sang d'Abel.»

La dona no podia sertimni peresto, que se suposava que no tindria 'l suficient valor per á pegar lo primer colp al acusat condemnat á mort. No podian serho tampoch lo noy, que als ulls de la llei ne té encara responsabilitat, ni l'esclau, ni l'home de mal nom, ni 'l que patís de malaltia que li impedis l'us de sas facultats físicas ó morals. La declaració única de hu contra ell mateix ni la d'un profeta, fos la que fos sa reputació, no determinavan la condemna.

Los testimonis havian de reconeixre la identitat de la persona y declarar sobre 'l mes, dia, hora y demés circunstancias del crimen. Una vegada fet l'exámen de las probas, los jutjes que opinavan en favor de la innocencia del acusat prenian la paraula y esposavan llurs rahons; los que 'l tenian per culpable parlavan acte seguit ab tota la moderació possible. Si l'acusat havia encarregat sa defensa á algun dels auditors ó candidats, ó algun d'aquestos volia espontaneament fer alguna alegació en pro de la innocencia del reo, se 'l feya asseure en la cadira y desde allí arengava als jutjes y al poble: no hi havia empero paraula, si era sa opinió contraria al acusat. Per últim, si volia, parlava l'interessat, escoltantse l'ots ab la major atenció é indulgencia.

Clos lo debat, un dels jutjes feya 'l resúm de la causa, y fent eixir de la sala als concurrents, dos escribas anavan apuntant los vots, un los favorables, altre los condemnatoris. De vint y tres vots n'hi havia prou ab onze per á la absolució; per á la condemnaació n'era menester tretze.

Si alguns dels jutjes deyan que no estavan pron instruits del proces, s'hi afegian dos ancians mes, després altres dos y aixís successivament fins á formar una assamblea de setanta dos membres, que era 'l nombre dels que componian lo gran consell. Quan la majoria de vots absolvía, se posava en continent al acusat en llibertat; pero si se li imposava alguna pena, se diferia per dos dias lo pronunciar la sentència. Los jutjes en aquest dia intermedii no podian ocuparse de res mes que de la causa, abstenintse al mateix temps d'un aliment massa abundant, de vi, licors, y en general: de tot lo que pogués incapacitar l'enteniment per

á la meditació. Lo dematí del ters día tornavan á constituir tribunal y 'l que no havia mudat d'opinió deya: «per severo en mon judici y condemno», sent d'advertir que 'l jutje que havia condemnat lo primer colp podia absoldre en esta segona sessió, pero no podia condemnar qui ja una vegada havia absolt. Si la majoria era contraria al acusat, dos magistrats l'acompanyavan fins al lloch del suplici; los ancians duran la execussió romanian en llurs setials y guardava la porta del tribunal un prebost ab una bandera á la ma. Un altre seguia á cavall al condemnat ab la obligació d'estar sempre atenta la vista al punt de partida per si 'l consell suspenia la execussió per qualsevol motiu en qual cas lo primer feya senya ab la bandera. Quan lo reo deya als magistrats que s'recordava d'alguna rahó ó circunstancia encara no esposada, lo feyan tornar al tribunal, de qual dret podia fer us fins á cinch vegadas. Precedia al sentenciat un pregoner que d'en tant en tant anava dihent: «Aquest home es dut al suplici per tal crimen; los testimonis que han declarat en contra d'ell son tal y tal: qualsevol que tinga res per á alegar en favor seu, que cuyte á ferho.» Eu virtut, sens dupte d'aquest principi, lo jove Daniel feu retrocedir als que conducían á Susanna y pujá al tribunal per á fer un nou interrogatori de testimonis. Quan eran prop del lloch del suplici, se requiria al condemnat per á que confessés lo delict, y feyanli beure, per últim, un narcótich, per á ferli menys sensible lo moment fatal.

Conegudas ja las máximas ó principis tutelars del dret dels acusats entre 'ls hebreus, aném á demostrar que, detingudament examinadas todas las circunstancias d'est gran proces, ab lo qual volgué el fill de Deu fet home sufrir todas las miserias de la condició humana y cumplir sa divina missió sobre la terra, morint per á rebrens en un suplici afrentós; aném á provar, dihem, que al condemnar al nostre Salvador, aquells principis reconeguts y las formas existents en la llegislació criminal del poble juheu no foren aplicats ni tinguts en conte, ans be conculcats y trepitjats pels jutjes, aduch que en llur funesta ceguera no haguessen tingut á Jesús més que com á un ciudatá qualsevol.

La acusació en contra de Jesús suscitada per la rancunia dels sacerdots y faritzeus, presentada de primer com acusació de «sacrilegi», convertida després en la de «delict polítich y crim d'Estat» acusa en todas sas fases la ma de violencia y de la mes horrorosa perfidia. No fou un judici dut ab los tramits y formulas per la llei exigidas, sino una veritable Passió, un sufriment prolongat, en que la inalterable dolura y mansuetud de la víctima feyan mes patent encara la crudelitat y odi de sos butxins.

Quan aparegué Jesús entre 'ls Juehus, ja est poble no era mes que una ombra de lo que havia estat. Humiliat per la esclavitut, dividit en bandos y sectas irreconciliables, habia caygut per fi y perdut sa soberania al pes de las armas romanas. Jerusalém tenia dins de sos murs una guarnició imperial y estava agregada á una provincia de la Siria. Pilat hi anava en nom del César y 'l que havia estat fins alashoras poble de Deu jeya baix la doble tiranía del vencedor á qui odiava, y de sos sacerdots, que s'esforzavan per á retenerlo entre 'ls estrets llassos del fanatisme relligiós.

Jesucrist deplorava los maís de son poble. ¡Quants de colps plorava sobre Jerusalém dihent: «Jerusalém, Jerusalém, que assassinas á tos profetas y apedregas als que t'son tramesos, quantas vegadas he volgut recullir á tos fills, com la au que posa á sos pollets á races de sas alas, y tu, Jerusalém, no ho has volgut!» (Math. 23.)

En prova del amor que duya á sos concintadans, vejas lo discurs dels juheus per á decidirlo á curar al criat del Centurió, hont li deyan: «Veniu, mereix que l'assistiu, porque ama á la nostra nació y Jesús se n'aná ab ells y curá al criat (Luc. VII.)

Mogut de compassió pel poble, Jesús lo conortava fentli avinent la esperansa d'una altra vida; y contenia als magnats, als potentats y als soberchs ab la perspectiva d'un judici final en que cada hu fora jutjat, no segons sa categoria, sino segons sas obras.

Lo poble se 'l escoltava ab avidesa y per tot arreu lo seguia, sas paraulas conmovian, sa ma curava als malalts, sa moral instruhia, y practicava una virtut fins alashoras desconeguda, que era tota seva y que ell ensenyá per primer colp al homens, «la caritat». Esta mateixa aura popular, empero, estos mateixos miracles escitaren l'odi dels primceps dels sacerdots, que veyan amenassada llur dominació y l'orgull dels faritzeus que s'veya humiliat. Uniren s'hi 'ls escribas y desde aquell moment la mort de Jesús fou resolta.

Si era culpable sa conducta, si hi havia lloch á una acusació legal, per qué no la intentaren francament? per qué no l'acusaren per sos actes, per sos parlaments públics? per que s'valgueren en contra d'ell dels subterfugis, de la columna, la traydoria, la perfidia, la violencia? Que aquesta fou la manera de procedir en contra de Jesús, aném á demostrarho:

Agents provocadors.—¿A qui no sorpren lo trovarhi l'infame us dels agents provocadors, ofici innoble y repugnant en los temps moderns, pero que ho ha de ser molt mes encara si se li dona com á origen lo proces de Jesucrist, ja que atesa la relació de St. Lluch (cap. XV, vers. 20), agents provocadors foren y res mes los emissaris que 'ls prínceps dels sacerdots trameteren á Jesús? «Mientras l'anavan espiant, diu l'evangelista, trameteren emissaris per á veure si sentse 'ls virtuosos podian cullirli alguna paraula que 'ls des camí per á entregarlo á la potestat y jurisdicció del gobernador»

Corrupció y traició de Judas.—Los prínceps dels sacerdots y 'ls faritzeus s'aplegaren, no en audiència pública sino en un conciliábul secret, que no formava cos judicial, y entre ells digueren: «Qué fem? Aquest home fa molts miracles; si 'l deixém estar, tots creuran en ell.» (Sant Joan, XI, v. 48), lo qual volia dir: «y no creuran en nosaltres.» Veyém donchs, aquí la por de que prevalés la moral y la doctrina de Jesucrist; pero 'l judici legal, ahont es?

Estant en aixó, un d'eils, anomenat Cayfás, qui era 'l

(1) *Travall del juriscònsult francés, Mr. Dupin, fet en refutació d'una obra del escriptor israelita Mr. Salvador, y en especial del capítol de al mateixa que s'ocupa del Judici y Condemnaació de Jesús.*

